

VANHIN VPK – VANHIN PUHALLINORKESTERI

Tulipalot kuuluivat menneinä vuosisatoina niin luonnollisena osana ihmisten elämään, että niitä pidettiin Jumalan rangaistuksena kuten ruttotautia. Keskimäärin joutui lähes jokainen turkulainen sukupolvi rakentamaan itselleen uuden asumuksen tulen hävittämän tilalle. Ahtaat tontit, kehnot tulisijat, puiset rakennukset, olki- ja turvekaton sekä huolimaton tulen käsittely olivat omiaan lisäämään paloutta. Sammutusjoukko oli harjaantumaton, ja sammutusta johti pormestari. Oman talon suojele oli tärkeämpää kuin yhteinen etu.

Vapaaehtoinen palokunta-aate syntyi Amerikassa. Sammutusta piti harjoitella, ja organisoida työ etukäteen. Väen paljous oli ennemminkin haitta kuin etu. Tehokkaan sammutuksen edut olivat heti kaikkien nähtävänä, mutta Euroopassa suhteellisen demokraattisesti toimiva vapaaehtoinen palokunta nähtiin poliittisesti vaarallisena. Joissakin maissa sen suojissa eleli-

kin hallitsijan vastainen kapinahenki. Kun yhdistysten perustamisen Suomen suuriruhtinaskunnassa vaati keisarin luvan, otollinen hetki tuli valita tarkasti. Taidolla tai tuurilla apteekkari Erik Julin onnistui saamaan luvan palokunnan perustamiselle vuonna 1838. Kaupunkilaiset oli suhteellisen helppo taivuttaa mukaan, sillä tuoreessa muistissa oli vielä vuoden 1827 suurpalo, joka oli tuhonnut suurimman osan Turkua.

Aluksi palokuntaan kuului lähinnä kaupungin varakkaita johtohenkilöitä. Näin oli varmasti hyvä, sillä se auttoi palokunta-ajatuksen läpiviemistä. Kun sitten päästiin työn alkuun, harjoittelemaan palon sammuttamista, joutuivat suhteellisen iäkkäät ja fyysiseen työhön tottumattomat perustajat toteamaan kuntonsa liian heikoksi. Tikkailla ja katoilla kipeily, sammutusveden tuominen ja pumpaaminen käsiruiskuilla olivat monille liian raskasta työtä. Innostus

alkoi hiipua, ja koko VPK:n toiminta oli vaakalaudalla.

Uusi nousukausi alkoi 1860-luvulla. Palokunnalle saatiin uutta kalustoa, ja kuntalaiset kävivät ahkerasti harjoituksissa. Kun jäsenmäärä kasvoi ja toiminta vilkastui, haluttiin voimistaa me-henkeä. Niinpä palokunta alkoi järjestää omia juhlia ja julkisia tilaisuuksia paraateineen ja kaluston esittelyineen. Puheiden lisäksi tarvittiin muutakin ohjelmaa. Perustettiin laulukuoro, ja Turun pataljoonan soittokunta palkattiin esiintymään. Erityisen suosion saivat illtammat ja naamiaiset, joissa samalla kerättiin varoja palokunnalle.

Erikoisuutena mainittakoon "saapastanssit", jotka järjestettiin Ruotsalaisen teatterin lämpiössä talvelta 1878. Lehdessä tanssiaisista selotettiin seuraavasti. "Tanssitetäwista, jotka eivät kuuluneet kuniimpaan sukupuoleen, oli useimilla parta ja wiikset ja paperossi suussa ja ne erotettiin tanssittajistaan ainoastaan käsiwarren ympärillä sidotun walkoisen nenäliinan kautta. Tanssi kävi reippaasti. ... Joka tanssin jälkeen wei tanssittaja 'naisensa' hänen – tuutinkinsa luo."

SEITSIKOLLA ALOITETTIIN

Turun VPK:lla oli oma laulukuoro ainakin jo vuonna 1867. Kun VPK vuokrasi keväällä 1871 yhteisiä illanistujaisia ja yhteishengen lujittamista varten kerhohuoneiston, tarvittiin tilaisuuksiin laulua ja soittoa. Erilaisia soitinkokoonpanoja oli Turun kokoisessa kaupungissa aina. Lisäksi varuskuntakaupunkiin kuului sotaväen soittokunta. Puutetta musiikista ei ollut. Vuoden 1870 vuosijuhlissa oli jo ollut mukana orkesteri, mutta se ei ollut VPK:n jäsenistä koottu, vaan jokin tilapäiskokoonpano tai soitannollisen seuran orkesterin jäsenistä palkattu orkesteri. VPK:n musiikillisista jäsenistä koottiin yhdeksän miehen orkesteri ja torvikvartetti, joka soitti juhlissa vuonna 1871. Orkesterissa oli varmaankin muitakin kuin puhallinsoittimia, sillä muuten ei olisi tarvinnut erikseen mainita kvartetin soittamista. Vuosijuhlissa vuonna 1872 soitteli edellä mainittu yhdeksän miehen orkesteri.

VPK:lla oli erityinen "huvitusrahasto", johon koottiin lahjoituksia ja jolla rahoitettiin juhlatilaisuuksia. Vuonna 1873 siellä oli rahaa 788 markkaa 50 penniä, ja näillä

Muusikko Gustaf Herold oli orkesterin kapellimestari vuosina 1886–1904. Kuva lienee vuodelta 1890.

rahoilla ja pienellä lisäyksellä ostettiin soittokunnalle yhdeksän torvea. "Esimerkkinä siitä kuinka etewä kunnan soittokunta tähän aikaan oli, mainittakoon, että se oli awullisna tirehtööri C.G. Waseniuksen toimeenpanemissa laulajaisissa toukokuun 12 p:nä (1874). Tirehtööri W., joka yhteen aikaan itse oli ollut soittokunnan jäsen, oli harjoittanut sitä tätä tilaisuutta warten". Tiettävästi tämä oli nykyisen puhallinorkesterin ensimmäinen julkinen esiintyminen.

Soittokunta on edelleen toimivista

soittokunnista Suomen vanhin. Useissa kirjoissa on vanhimmaksi amatööritorvisoittokunnaksi, tai seitsikoksi, mainittu Tervakoskelle vuonna 1872 perustettu soittokunta. Vanhin on kuitenkin lähes varmasti ollut Helsingin VPK:n torviseitsikko, joka perustettiin vuonna 1870 ja jonka perustajana oli Kaartin Pataljoonan soittokunnan kapellimestari Adolf Leander. Juuri hän suunnitteli keisari Aleksanteri II:n käskystä sotilassoittokunnille seitsikkokokoonpanon. Käytettävissä olevien tietojen perusteella oli Turun VPK:n kahdeksas Suomeen pe-

rustettu seitsikko, ja koska vanhemmat soittokunnat ovat lopettaneet toimintansa, on täysi syy pitää Turun VPK:n soittokuntaa vanhimpana Suomessa edelleen toimivana amatöörisoittokuntana.

Edellä on kirjoitettu torviseitsikoista ja soittokunnista sekaisin, osin tarkoituksella. Raja on nimittäin aivan tulkinnanvarainen. Suunnitelllessaan suomalaisen sotilassoittokunnan peruskokoonpanoa Leander päätyi puhtaaseen vaskiseitsikkoon. Sen ajan sotilassoittokuntien soitinvalikoima oli hyvin kirjava. Mukana saattoi olla nyt jo täysin käytännöstä poistuneita soittimia kuten esimerkiksi serpenti, skalmeija tai bombardi. Vaskipuhaltimiin oli melko äskettäin saatu sopiva venttiilikoneisto, joten niillä voitiin soittaa kromaattisesti. Sointi oli homogeeninen ja hyvin ulkoilmatilaisuuksiin sopiva.

Paljon on kiistelty siitä, mistä Leander lähinnä löysi mallin seitsikolle. Se tuskin oli pelkästään hänen keksintönsä. Se voi olla muunelma venäläisen sotilassoittokunnan kokoonpanosta tai ehkä saksalaisen vaikutuksen tulos. Pääosa torvista ostettiin Saksasta, ja siellä ratsuväen soittokunnan runko muistutti seitsikkoa. Kapellimesta-

ri J. Willgren esitti vuonna 1909, että mallina olisi ollut ruotsalainen soittokunta, jonka perusyksikkö oli 1860-luvulta lähtien sekstetti. Siihen lisättiin Suomessa 2. kornetti. Tämän väitteen puolesta puhuu ensinnäkin se, että seitsikon soitinten nimitykset vastaavat Suomessa ja Ruotsissa toisiaan, ja toiseksi se, että vanhoista torvisoittokunnille painetuista partituureista puuttuu toisinaan 2. kornetin stemma.

Aiemmin todettiin, että Turun VPK osti yhdeksän torvea, ja silti puhuttiin seitsikosta. Torvisoittokunta oli yleisnimi, jota käytettiin seitsikkoa pienemmistäkin kokoonpanoista. Toisaalta tuohon aikaan, ja pitkään myöhemminkin, oli tapana kirjoittaa nuotit seitsikolle, mutta tärkeimmissä stemmoissa oli kaksi soittajaa. Hyvin käyttökelpoinen oli ns. tuplaseitsikko, neljäntoista soittajan soittokunta, joka koostui kahdesta torviseitsikosta. Kun kumpikin seitsikko soitti vuorotellen, voitiin tanssiaisia jatkaa pitkälle aamutunneille asti.

Vapaapalokuntiin perustettiin lähes aina soittokunta, jos siihen suinkin oli mahdollisuuksia. Ensimmäisenä ehätti oman soittokunnan perustamiseen Helsingin VPK.

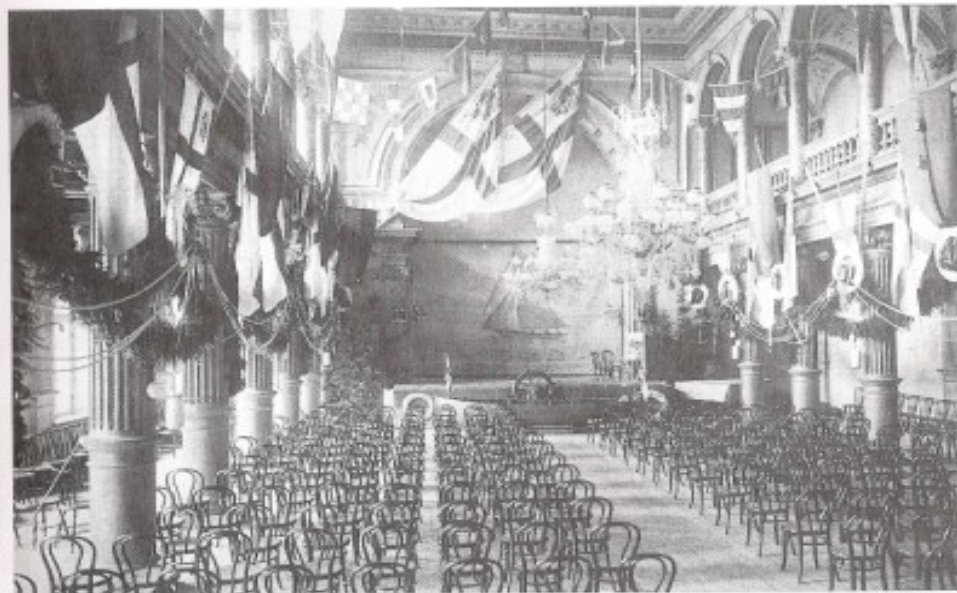
Toisena oli Turun VPK, ja sen jälkeen 1870-luvulla Jyväskylän VPK (1877), Vaasan VPK (1877), ja Rauman VPK (1879). Joskus soittokunta huomattiin tarpeelliseksi vasta myöhemmin. Näin kävi esimerkiksi Porissa, jonne perustettiin VPK vuonna 1863, mutta soittokunta vasta 21 vuotta myöhemmin.

Kun Turun VPK vuonna 1873 perusti torvisoittokunnan, sille saatiin heti alkuun hyvät johtajat. Ensimmäinen oli harjoittajana L.G. Lillja, VPK:n kuoron johtaja, ja sitten varsinaisena kapellimestarina C.G. Wasenius, joka oli samaan aikaan sekä Turun soitannollisen seuran orkesterin että Turun Krenatörritarkk'ampujapataljoonan soittokunnan kapellimestari. Mainittakoon, että Wasenius oli silloin tällöin itsekin soittajana VPK:n soittokunnassa. Soittajista ei ole tarpeeksi tietoa, mutta mukana on varmaankin ollut joko pataljoonan soittokunnan soittajia tai soitannollisen seuran orkesterin soittajia, sillä muuten on vaikeaa uskoa, että vajaan vuosi perustamisen jälkeen soittokunta pääsi 12.5.1874 avustamaan Waseniuksen järjestämässä konsertissa. Wasenius tunnettiin nimittäin soiton korkeaa laatua vaativana ja korostavana kapellimestarina. Soittokunta oli var-

maankin mukana VPK:n kevään harjoituksissa, mutta edellä mainittu soitto oli kaiketi soittokunnan ensimmäinen konsertti.

Samana vuonna, siis 1874, pidettiin VPK:n vuosijuhlat ensimmäisen kerran Kupittaalla, ja VPK marssi juhlakentälle liehuvin lipuin ja oman soittokunnan tahdisa. Hienosti alkanut soittoharrastus lopahti valitettavan pian. Keväällä 1876 ihmetteli VPK:n hallitus, mihin ostetut torvet olivat hävinneet ja miksi ne eivät ole soittokunnan entisillä jäsenillä. Wasenius muutti samana vuonna pois Turusta, mikä lienee vaikuttanut soiton loppumiseen. Torvet löytyivät Lilljan luota, ja uusi soittokuntakin oli jo aloittamassa toimintaansa. Sekään ei toiminut pitkään, sillä saman vuoden lopussa todettiin soittokunnan, ainakin pääosin, lopettaneen toimintansa. VPK:lla oli tänä vuonna varsin paljon erilaista toimintaa, johon musiikkijouduttiin hankkimaan kunnan ulkopuolelta. Esimerkkinä mainittakoon, että VPK järjesti Turussa Runeborgin syntymäpäiväjuhlan.

Torvisoitto ei hallituksen toteamuksesta huolimatta ollut loppunut kokonaan. Vuoden 1877 toimintakertomuksessa mainitaan pienen

soittokunnan esiintyneen VPK:n tilaisuuksissa. Pöytäkirjoissa puhutaan nimenomaan soittokunnasta, joten kysymyksessä on ollut VPK:n "lopahtaneen" soittokunnan osa tai jokin tilapäiskokoonpano. Seuraavana vuonna kävivät soittokunta ja laulajat vuosijuhlan yhteydessä VPK:n perustajajäsenten luona tervehdyskäynnillä. Soittokunnasta käytettiin nimeä Fichtelbergin orkesteri. Louis Fichtelberger oli Turun soitannollisen seuran orkesterin, kaupunginorkesterin edeltäjän, kapellimestari vuosina 1876 – 1886, ja soittokunta lienee koottu VPK:n soittokunnan ja soitannollisen seuran jäsenistä. Seuran orkes-

terissa oli suunnilleen 14 soittajaa, joista useimmat soittivat jousisoittimia. Siihen aikaan olivat puistosoitot erittäin suosittuja ja tuottoisia, ja seuran orkesterin kaikkien soittajien piti osata soittaa ainakin yhtä puhallinta, jotta puistosoitot voitiin soittaa. Fichtelberger ei ollut aivan yhtä tarkka puhtaasta soinnin suhteen kuin Wasenius, mutta hänen mielestään kaikki stemmat piti soittaa. Kerrotaan, että kun soitannollisen seuran orkesterin konsertissa Naantalissa kerran puuttui klarinetti, Fichtelberger lauloi partituurista klarinetin stemman samalla kun hän soitti konsertissa viulua.

Tieto torvisoiton loppumisesta kokonaan VPK:ssa oli siis ennenaikainen. Osa soittajista jatkoi tilapäiskokoonpanoissa ja – ihme kylä – Cygnaeus ilmoittaa –VPK:n 50-vuotishistoriassa, että Lillja oli ollut soitonjohtaja vuoteen 1878 ja häntä seurasi Ingelius, joka luopui vuoden kuluttua tästä tehtävästä.

UUTEEN VAUHTIIN

Keväällä 1880 tuli kuluneeksi 25 vuotta keisari Aleksanteri II:n noususta valtaistuimelle. Ajan kuvaan sopii hyvin, että juuri VPK järjesti merkkipäivänä soitukulkueen, jossa "Fichtelbergerin soittokunta etunenässä, kaikki kunnan pukuun puettuna", marssivat palokuntalaiset. Tähän päättyvät tiedot mainitusta orkesterista.

VPK:n asiakirjoissa puhutaan, että syksyllä 1883 perustettiin kuntaan uudelleen soittokunta. Ilmeisesti torvisoitossa oli ollut noin kolmen vuoden täystauko, ja VPK:n johto aloitti uuden soittokunnan perustamisen tarmokkaasti. Ostettiin kokonaan uudet torvet, vaikka entistenkin olisi pitänyt vielä olla käytökelpoisia. Kapellimestariksi pal-

kattiin Fichtelberger, ja hänen muuttaessaan pois Turusta vuonna 1886 pidettiin VPK:n soittokuntaa korkeatasoisena. Uudeksi kapellimestariksi tuli muusikko G. Herold. Hän johti soittokuntaa 17 vuotta ja hänen aikanaan VPK:n soittokunta oli kiistatta yksi Suomen parhaista amatöörisoittokunnista, ellei peräti paras!

Fichtelbergerin ajoista lähtien, lukuunottamatta 1920- ja 1930-lukujen vaihdetta, soittokunta on ollut mukana kaikissa VPK:n juhlissa ja hoitanut tarvittavat soitot. Yhtenä erikoisuutena mainittakoon toisen osaston varapäällikkö Sven Brusenin hautajaiset talvella 1884, jossa soitettiin Fichtelbergerin juuri tätä tilaisuutta varten säveltämä surumarssi. Marssin nuotit ovat sittemmin kadonneet. Tanssiaisissa ja muissa paljon soittoa vaativissa tilaisuuksissa avustivat soitannollisen seuran orkesteri ja Turun pataljoonan soittokunta.

Soittokuntaa ei tarvittu pelkästään ohjelmanumeroksi. Vuonna 1890 otettiin sammutustyössä käyttöön merkinantojärjestelmä signaalitorvilla. Näin ollen soittokunnan kornetistit olivat mukana palopaikalla osallistumassa sammutukseen.

Soittokunta sai vuonna 1892 August Lindbergiltä lahjaksi juomasarven, jonka kannen koristuksiin, noin 2x3 sentin levyllä on kaiverrettu VPK:n marssin nuotit.

Oman soittokunnan tarpeellisuutta ei kukaan kiistänyt, mutta VPK:n huono taloudellinen tila haittasi soittokuntaakin. Kunnalla ei ollut säännöllisiä tuloja, ja yleisesti ajateltiin niin, että kuoron ja soittokunnan piti esiintymisillään ansaita tarvitsemansa varat. Kapellimestarille maksettiin palkkio, ja soittajatkin saivat pieniä korvauksia. Joskus saatiin yllättäviäkin tuloja. 29.5.1887 paljastettiin Pietari Brahen patsas, ja soittokunta vastasi tilaisuuden musiikista. Patsastoimikunta antoi tästä kiitokseksi 500 markan palkkion, joka riitti yli

puolen vuoden toimintaan. Kun VPK:n oma talo valmistui vuonna 1892, voi soittokunta pitää siellä tanssiaisissa ja jopa konsertteja. Aikaisemmin oli pitänyt maksaa salin vuokra. Konserteissa soitti myös Turun pataljoonan soittokunta, jota korkean tasonsa vuoksi pidettiin yleisön vetonaulana.

Vaikka konsertteihin etsittiin ulkopuolisia vetonauloja, oli VPK:n soittokunnan omakin taso ainakin 1890-luvulla erittäin korkea. Kansanvalistusseura järjesti Turussa 18. – 22.6.1892 seitsemännet yleis-

set laulu- ja soittojuhlat, joihin kuului laulu- ja soittokilpailuja. Ne olivat Suomen ensimmäiset kaksikieliset laulu- ja soittojuhlat, sillä Kansanvalitusseuran juhlat olivat olleet aikaisemmin vain suomenkieliset. Ruotsinkielisille järjesti omat musiikkijuhlat Svenska Folkskolans Vänner. Turussa oli esiintyjä noin 700, joista suurin osa erilaisista laulukuoroista. Torvisoittoa oli 11, ja ne kilpailivat kahdessa sarjassa. Turusta olivat mukana VPK:n soitto-kunta G. Heroldin johdolla ja Turun Työväenyhdistyksen torvisoitto-kunta johtajanaan A. Nyberg. VPK:n soitto-kunta osallistui ensimmäiseen sarjaan, jossa kilpailukappaleina olivat J.V. Kallivodan alkusoitto ja L. van Beethovenin Adelaide. Voiton vei Turun Työväenyhdistyksen torvisoitto-kunta, ja toiseksi tuli Turun VPK:n soitto-kunta, joka sai palkinnoksi komean kunniakirjan.

Samana vuonna, siis 1892, hankittiin soitto-kunnalle oma lippu. Sitä tarvittiin laulu- ja soittojuhlan paraatissa, jossa jokaisella soitto-kunnalla piti olla oma lippu.

Tämän vuosi oli poikkeuksellisen merkittävä VPK:lle, sillä silloin se sai kauan kaipaamansa oman talon. Soitto-kunnalla oli ollut paljon

töitä sekä rahankerutilaisuuksissa että itse vihkiäisissä, vaikka ne toimintakertomuksen mukaan suoritettiin vaatimattomin menoin.

Kuten edellä kävi ilmi, soitto-kunta oli hyvätasoinen ja VPK siihen tyytyväinen, sillä palokuntalaiset järjestivät uudella kunnan talolla 5.11.1892 juhlan soittoajille heidän palveluksistaan kunnalle. Vaikka itse juhlasta ei ole tämän enempää tietoja, sen on täytynyt olla mieleenpainuva tilaisuus ainakin soitto-kunnalle. Pysyväksi muistoksi soitto-kunta sai lahjana kauppias August Lindbergiltä komean hopeaisen juomasarven, jossa on koristeena pieni, avoinna olevan nuottikirjan sivu ja sille erittäin taitavasti kaiverrettu VPK:n marssin sävel. Juomasarvi on edelleen soitto-kunnan hallussa. Lindberg oli vuosina 1889–1898 toisen osaston päällikkö, vuosina 1898–1899 VPK:n varapäällikkö ja kunnan lippu n:o 2:n kantaja vuosina 1900–1901.

Toimintakertomuksessa vuodelta 1895 todetaan, että ”kunnan soitto-kunta herra G. Heroldin johdolla on edelleen ahkerasti antanut kuulua itsestään kunnan juhlissa”. Siitä huolimatta osa palokuntalaisista halusi lakkauttaa soitto-kun-

nan tai pienentää sitä, koska VPK joutui käyttämään omia varojaan soitto-kunnan kuluihin. Epävirallisessa kokouksessa 3.12.1895 tehtiin tällainen aloite ja VPK:n hallitus käsitteli asiaa pari viikkoa myöhemmin. Kapellimestari Herold oli laskenut, että pienemmällä soitto-kunnalla, hän lienee tarkoittanut vahvistettua seitsikköä, menot vähenisivät puoleen. Johtaja saisi 500 markkaa vuodessa ja jokainen soitto-taja 35 markkaa soitto-kerralta. Pohdinnan jälkeen hallitus päätti äänin 11-7 pitää soitto-kunnan entisen suuruisena.

Soitto-kunnan entinen kapellimestari C.G. Wasenius sävelsi vuonna 1896 uuden melodian VPK:n kunniamarssina olevaan, K.R. Malmströmin runoon ja lahjoitti nuotit VPK:lle. Soitto-kunta sai nuotit elokuussa, ja kunnan päällikkö Gustaf Cygnaeuksen aloitteesta soitto-kunta koetti opetella marssin syyskuun alkuun mennessä, jolloin se olisi esitetty 75 vuotta täyttävälle Waseniukselle. Aikataulu oli kuitenkin liian kireä, jotta olisi ehditty harjoittaa marssi esitettäväksi vaativalle kapellimestarille. Sävellyksen nuotit ovat sittemmin hävinneet. Samana vuonna kuoli A.P. Lithenius, joka sävelsi ensimmäisen melodian VPK:n kunniamarssiin.

Turussa pidettiin 18.–20.6.1897 viime vuosisadan suurimmat suomalaiset musiikkijuhlat. Järjestäjänä oli Svenska Folkskolans Vänner. Seuran johto halusi lähentää suomen- ja ruotsinkielisiä toisiinsa ja tarjota myös sellaisille, jotka eivät osanneet molempia kieliä, mahdollisuuden osallistua molempien kieliryhmien musiikkijuhliin, vaikka jotkut seuran jäsenet ja eräät sanomalehdet pelkäsivät yhteisten juhlien aiheuttavan järjestyshäiriöitä. Juhlat onnistuivat epäilyksistä huolimatta hyvin. Ohjelma oli hyvin samanlainen kuin viisi vuotta aikaisemmin Kansanvalitusseuran järjestämässä juhlassa. Konserttien lisäksi oli musiikkikilpailuja. Kuorot kilpailivat kolmessa sarjassa, samoin soitto-kunnat. Kilpailijoita ja juhlijoita oli runsaasti. Pääjuhlassa arvioitiin olleen 12.000 ihmistä mukana. Junat ja höyrylaivat saapuivat Turkuun tupaten täynnä, ja lisävuoroja ajettiin. Hiittiläinen laulukuoro oli vuokrannut halkojaalan, jota se käytti myös majoitustilana. Turun VPK:n soitto-kunta osallistui torvisoitto-kuntien ensimmäiseen sarjaan, jossa pakollisena kilpailukappaleena oli Leoncavallon Intermezzo. Kilpailun voitti Helsingin VPK:n soitto-kunta, joka sai palkinnoksi tahti-puikon ja kultaisen johtajanmer-

Soittokunta vuonna 1912. Edessä kapellimestari Antti Palin.

kin. Turun VPK:n soittokunta oli taas toinen ja sai palkinnoksi hopeisen johtajanmerkin. Ja kolmantena oli Porvoon kaupungin soittokunta, jolle annettiin palkinnoksi kunniakirja. Kilpailijoista Turun VPK:lla oli suurin soittokunta. Siihen kuului 14 soittajaa. Yleensä soittokunnissa oli 7 – 9 soittajaa eli seitsikko oli silloin vielä vallitseva soittokunnan kokoonpano.

Soittokunnan osallistuminen näihin kilpailuihin ei ollut aivan itsestään selvää. Talvella 1896 – 1897 soittokunta oli esiintynyt Kupittaa kylpyläravintolan varieteessa VPK:n soittokuntana, ja hallitus

piti sitä sopimattomana ja päätti antaa soittokunnalle muistutuksen. Yksityiset jäsenet voivat kyllä käydä soittamassa ravintoloissa, mutta silloin piti maksaa soittopalkkiosta 15% VPK:lle soitinten vuokrana. Samassa hallituksen kokouksessa ilmoitti hallituksen jäsen Mårten Ingman, että soittokunta aikoo osallistua kesällä Turussa järjestettävälle laulu- ja soittojuhliille. Hallitus hyväksyi tämän, mutta edellytti, ettei osallistumisesta koitu menoja VPK:lle. Jo seuraavassa kokouksessa, kaksi kuukautta myöhemmin, soittokunta pyysi VPK:ta maksamaan juhliin osallistumisesta aiheutuvia kuluja. Rahaa

tarvittiin nuottien kirjoittamiseen, korvauksiin työpäivien menetyksistä jne. Keskustelun jälkeen hallitus päätti maksaa kuluja 200 markkaan asti.

Muusikko G. Heroldin johdolla VPK:n soittokunta kehittyi eteväksi amatöörisoittokunnaksi. Kaksi kertaa muutaman vuoden välein saavutettu toinen sija epävirallisissa Suomen mestaruuskilpailuissa osoittaa tämän, vaikka osanotto kilpailuihin ei ollutkaan valtakunnallista. Korkeiden matkakustannusten vuoksi suurin osa soittokunnista oli melko läheltä kilpailupaikkakuntaa. Turun VPK:kin osallistui vain Turussa pidettäviin kilpailuihin.

Heilutettuaan kapellimestarin tahtipuikkoa 17 vuotta Herold jätti tehtävän toiselle. Uudeksi kapellimestariksi koetettiin saada Turun pataljoonan entinen kapellimestari Linden siinä kuitenkaan onnistumatta. Soittokunta toimi vuoteen 1905 asti epäsäännöllisesti ja ilman johtajaa. Silloin tehtiin Kaarinan VPK:n soittokunnan ja sen kapellimestari K.A. Wasaman kanssa sopimus, että tämä soittokunta toimii Turun VPK:n soittokunnan nimellä. Samalla Turun VPK:n soittokunta lakkasi toimimasta erilli-

senä osastona, ja jäljellä olevat soittajat liittyivät uuteen soittokuntaan. Tähän aikaan oli hyviä torvensoittajia paljon käytettävissä, sillä armeijan suomalaiset joukko-osastot ja niiden soittokunnat lakkautettiin sortokauden aikana. Niinpä vuonna 1908 ostettiin Helsingistä A. Apostolin liikkeestä 20 uutta torvea. Samalla sovittiin, että soitinten sopivaa vuokraa vastaan voivat soittajat esiintyä esimerkiksi kesäravintoloissa. Torvisoitolla oli kova kysyntä, ja armeijan entiset soittajat eivät tulleet toimeen VPK:n maksamilla pienillä korvauksilla.

Kapellimestari Wasaman johdolla soittokunta soitti kesään 1910 asti. Vuotta aikaisemmin hän oli perustanut VPK:n yhteyteen ”jouhiorkesterin”, jonka toiminta lienee päätynyt alkuunsa. Wasaman jälkeen, kesällä 1910, tuli kapellimestariksi ”soittotaiteilija” Antti Palen, joka oli johtajana vuoteen 1913 asti. Kapellimestariksi saatiin sen jälkeen uudelleen K.A. Wasama, joka luovutti tahtipuikon vuonna 1920 herra Olof Moliisille. Jatkuvat kapellimestarien vaihdot olivat vähentäneet soittoinnostusta, ja itsenäisen Suomen armeijan soittokunnat houkuttelivat parhaat soittajat pois VPK:n soittokunnasta.

MELKEIN KOKOPOAUSSIN AIKA

Vuonna 1921 tuli kapellimestariksi herra O.W. Nuotio, joka johti soitto-kuntaa vuoteen 1926 asti. Soitto-kunnan toimintaan tuli sen jälkeen katkos. Vuosikertomukseen kirjoi-tettiin: "O.W. Nuotion johtama soitto-kunta on lakannut huhtikuussa, minkä jälkeen ei uutta ole perustet-tu, vaan saanee soitto-kuntakysy-mys toistaiseksi levätä". Wasaman johdolla VPK:n soitto-kunta esiintyi tämänkin jälkeen muutaman ker-ran. On arvailujen varassa, seurasi-ko todellinen kokotauko. Kun soit-tajat ja instrumentit sentään olivat tallella, voinee olettaa soittoa olleen jonkin verran, vaikka asiakirjoista ei löydy pitkään aikaan merkintää torvisoitto-kunnasta.

Kaiketi lähestyvä 100-vuotisjuhla kuitenkin innosti aloittamaan uu-destaan torvisoitton, ja tarvitsihan VPK juhlassaan paljon musiikkia. Soitto-kunta aloitti uudelleen kun-nolla toimintansa syksyllä 1937 ko-keneen kapellimestarin, musiikki-kapteeni K.A. Wasaman johdolla. Iäkkäänä miehenä hän ei jaksanut ottaa soitto-kunnan kapellimestarin tehtäviä pysyvästi vastaan, vaan johtoon tuli seuraavana vuonna Urho Hietikko, kova torvisoitto-

mies, joka oli liittynyt VPK:n soitto-kuntaan vuonna 1910. VPK:n 100-vuotisjuhlassa soitto-kuntaa johtivat sekä Wasama että Hietik-ko.

Tämän jälkeen soitto-kunnan toi-minta vakiintui. Soittajia oli 20 ja 30 välillä.

Vuonna 1945 soitto-kunta äänitti kaksi kahdenkymmenen minuutin mittaista ohjelmaa radioon. Kun soitto-kunta vuonna 1948 täytti 75 vuotta, se sai huomattavan rahalah-joituksen VPK:lta, ja vuonna 1949 sävelsivät L. Palaja ja Urho Hietik-ko Turun VPK:n marssin n:o 2, sillä muualla Suomessa oltiin puuhaa-massa Litheniuksen säveltämää marssia Suomen kaikkien vapaapa-lokuntien kunniamarssiksi.

Soittopukuna oli vuoteen 1945 asti valkoinen mekko, jota kyllä käyte-tään edelleenkin sopivissa, nostal-gisissa tilaisuuksissa. Sen tilalle hankittiin ensin korkeakauluksi-nen sinivihreä puku. Kun palokun-taliitto piti vuonna 1956 kokouk-sen Turussa, puuhattiin soitto-kun-nalle uutta pukua tähän tilaisuu-teen. Hanke kuitenkin viivästyi, sillä seuraavan vuoden lopulla hal-litus toivoi, että soitto-kunta saisi seuraavana keväänä uuden puvun.

Kapellimestari Erik Wikström tutkii nuotteja yhdessä vuonna 1938 soitto-kun-taan liittyneiden Pentti Karangon ja Tuomo Sulanderin kanssa keväällä 1988.

Tämä toive toteutui, ja uusi soitto-puku oli tummansininen, puvun mallinen ja sen kanssa käytettiin suikkaa. Sen tilalle hankittiin vuonna 1977, Turun palon 150-vuotisjuhlaan nykyinen puku, jo-hon kuuluvat harmaa takki, tum-mansiniset housut ja valkoinen lakki. Kapellimestarille oli vuonna 1966 hankittu komea sauva käy-tettäväksi marssisoitoissa.

Urho Hietikon jälkeen tuli kapelli-mestariksi Heimo Hyvönen vuon-na 1968. Hänen aikana hankittiin soitto-kuntaan uudet seitsikon tor-vet. Soittajien määrä oli 25 vaiheil-le. Hän jätti kapellimestarin tehtä-vät jo parin vuoden kuluttua, ja

uudeksi johtajaksi tuli vuonna 1970 Jaakko Nurmi. Soittajien lu-kumäärä säilyi ennallaan, mutta osallistuminen harjoituksiin vähe-ni hiljalleen. Julkisissa esiintymisis-sä soitto-kunta oli edelleen toimiva ja täysilukuinen.

SOITTOKUNTA UUDISTUU

Nurmen jälkeen tuli vuonna 1975 kapellimestariksi peruskoulun-opettaja Erik Wikström, jolla al-kuun oli ongelmana saada kaikki soittajat mukaan harjoituksiin.

Erik Wikström aloitti kapellimestarina vuonna 1975 ja luovutti tahtipuikon Jari Virralle vuona 1991.

Soittokunnan aktiivisuuden mukana on soittajien lukumääräkin kasvanut 42:een.

Soittokunnan kokoonpano on viimeisen vuosikymmenen aikana muuttunut ratkaisevasti. 1940-luvun lopulle saakka se oli kirjaimellisesti torvisoittokunta, joka noudatteli sadan vuoden ikäistä seitsikkoperinnettä. Tosin kornettien tilalle oli tullut vähitellen trumpetteja ensimmäisen maailmansodan ajoista lähtien jazz-musiikin vaikutuksesta. Muutos nykyiseen suuntaan alkoi vuonna 1948, jolloin

soittokuntaan tuli pasuunansoittajaksi Ilkka Lyytikäinen. Vuonna 1956 luopui Unto Siren tenoritorvesta ja osti klarinetin, ja vuonna 1962 vaihtoi Aimo Tiainen bassotuuban tenorisaksofoniin.

Turun VPK:n juhliessa 150-vuotissyntymäpäiväänsä ja soittokunnan 115-vuotispäiväänsä vuonna 1988 oli täysi syy puhua puhallinorkesterista. Vanhasta seitsikko- ja vaskisoittoperinteestä oli enää jäljellä bassotuubin ja baritonien lisäksi yksi tenoritorvi ja yksi b-kornetti. Puhallinorkesteriin on kuulunut noin 40 soittajaa.

Erik Wikströmin jälkeen vuonna 1991 tuli kapellimestariksi kapteeniluutnantti Jari Virta. Kummankin kapellimestarin aikana soittokunta on uudistunut enemmän kuin sadan edellisen vuoden aikana yhteensä.

Muutos seitsikosta puhallinorkesteriksi on tietysti tapahtunut yleisön ja soittajien musiikkimaun vaihteluiden mukaan ja näkyy myös ohjelmistossa. Kun VPK:n soittokunta aloitti toimintansa, oli Suomessa harvinaista kuulla yhtyeen soittavan. Tansseissa soitti tavallisesti yksi violisti ja klarinetinsoittaja. Turku oli tosin poikkeus. Olihan täällä soitannollisen seuran orkesteri ja varuskunnalla soittokuntansa. Suosittuja kappaleita olivat siihen aikaan valssi, polkka, masurkka, galoppi jne., ja puistokonserteissa soitettiin potpureja, jopa sinfonioiden osia.

Vuosisadan vaihteessa tulivat Eurooppaan, ja muutaman vuoden viiveellä Turkuunkin, uudet muotitanssit foxtrot, one-step ja synnillisenäkin pidetty tango. Tanssikoulut opettivat näitä muotitansseja ainakin jo 1918. Unohtaa ei tietenkään saa jazzia, jonka harrastus levisi pikku hiljaa kaupungeissa, vaikka sen katsottiin olevan ”jär-

jettömimpiä ja tietysti rumimpia hyppelyitä, mitä tylsät neekeriaivot ovat keksineet”. Vuonna 1926 vieraili Helsingissä amerikkalainen loistoristeilijä, jossa oli paljon amerikansuomalaisia ja jossa soitti amerikansuomalaisten Suomi-soittokunta. Sen innostamana lähti jazz-musiikki leviämään Suomeen, ja tanssiorkesterit ottivat näitä uudenlaisia sävellyksiä ohjelmistoonsa ja muuttivat nimensäkin viittamaan amerikkalaiseen musiikkiin. Uusina soittimina tulivat tanssiorkestereihin vetopasuunat, saksofonit, klarinetit ja kontrabassot.

Soittokunnissa säilyi kuitenkin seitsikkoperinne vahvana. Turun VPK:n puhallinorkesterissa ”uuteen aikaan” siirryttiin kunnolla vasta Erik Wikströmin aikana. Nuotistoon hankittiin jatsahtavia, isoja orkesterisovituksia, ja kapellimestari teki sovituksia häntä erityisesti kiinnostavista latinalais-amerikkalaisista kappaleista. Jari Virta on jatkanut samoja perinteitä. Hän on tuonut orkesterin ohjelmistoon erityisesti uutta suomalaista puhallinmusiikkia, mutta nuotistoa on täydennetty niin, että nyt voidaan soittaa kansainvälisestikin ajankohtaisia orkesterisovituksia.

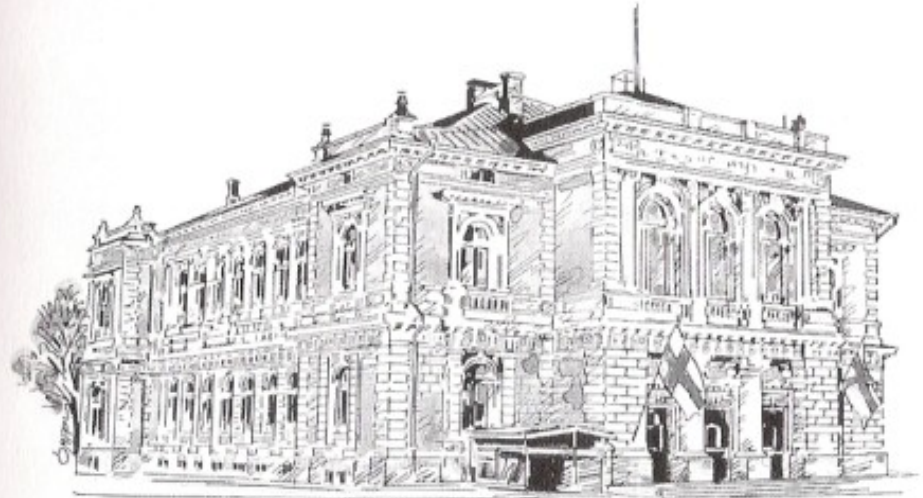
Orkesteri on tehnyt kaksi äänilevyä, "Pruutta ja torvi" vuonna 1981 ja "Pitkällä tiellä" vuonna 1998. Vuonna 1998 tehdyn cd-levyn paljon kiitosta saaneen kannen suunnitteli mainosgraafikko Ari Mikkola. Hänen käsialaansa on myös samaan aikaan käyttöön otettu puhallinorkesterin tunnus. Molemmissa levyissä on edustavan puhallinorkesteriohjelmiston lisäksi Litheniuksen säveltämä VPK:n kunniamarssi.

PITKÄLLÄ TIELLÄ

Ulkomaanmatkat ovat soittajille piristysruiskeita, ja lisäävät innostusta moniksi vuosiksi. Puhallinorkesteri kävi kesällä 1979 Ruotsissa onnittelemassa Ystadin vapaapalokuntaa, joka on Turun VPK:n jälkeen vanhin Pohjoismaissa edelleen toimiva vapaapalokunta. Matka Unkariin oli vuorossa vuonna 1983. Pääkohteena oli Turun ystävyyskaupunki Szeged, jonne kaupungin isät olivat kutsuneet orkesterin. Matka tehtiin linja-autolla, joten orkesterilaiset sai-

vat samalla tutustua muun muassa Berliiniin ja Prahaan. Kesällä 1992 vierailtiin Saksassa, tammi-kuussa 1995 esiinnyttiin suomalaisille Floridassa. Kesällä 1996 tehtiin onnistunut matka Kanadaan suomalaisten suurjuhlille, ja vielä syksyllä 1998 lähtevät soittajat Australiaan. Yhteyksiä on solmittu myös Viroon, jossa käytiin vuonna 1991 ja 1994, ja Tallinnan palokunnan soittokunta vieraili Turussa kesällä 1990 ja 1995.

Torvisoitto on perinteitä täynnä olevaa musiikkia. VPK:n puhallinorkesterilla on ollut onni saada johtoonsa taitavia ja vaativia kapellimestareita. Traditio alkoi Wase-niuksesta ja on jatkunut nykypäivään asti. Oikea vaatimustaso on myös edellytys puhallinorkesterin jäsenten jatkuvalla mielenkiinnolle harrastustaan kohtaan. Orkesterin korkeaa tasoa kuvaa hyvin se, että vaativia soittotilaisuuksia on saatu runsaasti sekä Turussa että eri puolilla Suomea. Hyvä puhallinorkesteri on erinomainen mainos myös palokunnalle ja sen varsinaiselle työlle, tulipalojen samuttamiselle.

Turun W. P. K:n Marssi.

Reippaasti

A. P. Litchenius.

Jo var--di--an tor--vi se soi-pi Ja rummut ne rai-ku-en rää-pät--lä-vät
Ne kas--vaa, ne raas--taa ja rie-huu Ja kau-hu-a ul--vo-en huu--te--le--vät

Ja tai--va-hantaas purppa-roi---pi. Nuo tur---mi-on lie---kit hir-vit--tävit, Kas
Ja pil--vi--en pi--ri--en lie--huu; Nuo ah---ne-het kie---let, loi-mot-tavat.

säi-loin ryu-nä-tään ja ryu-nä-tään ja-ai-van sau--huun syn-ke--ään, Niin
roh--kees--ti vaan ryu--nä--tään,

liek-ki-en rai-vo-a sor-ti-ma-han, Niin liek-ki-en rai-vo-a sor-ta-ma-han, Ei

vai-vat vä--sy---tä, ei mei-tä vaivat ei-kä vaa--rat pel--jä---tä, Vaan
ei ei ei ei pel--jä--tä,

Trio.

rien-ähtöme koh-ta-han kuu-mim-pa-han vaan koh-taan kuu-mim--paan Kun me

nään tais-tel--len a--vun tuom--me vel--jel--len, Ja kun
kun me tä-ten tais-tel--len, me a--vun tuom--me vel--jel--len, kun

vaa--ra hän-tä an---ka--ra yl---lät---tää, Taas kun
vaa--ra hän-tä yl--lät--tää, kun vaa--ra yl--lät--tää, kun yl--lät--

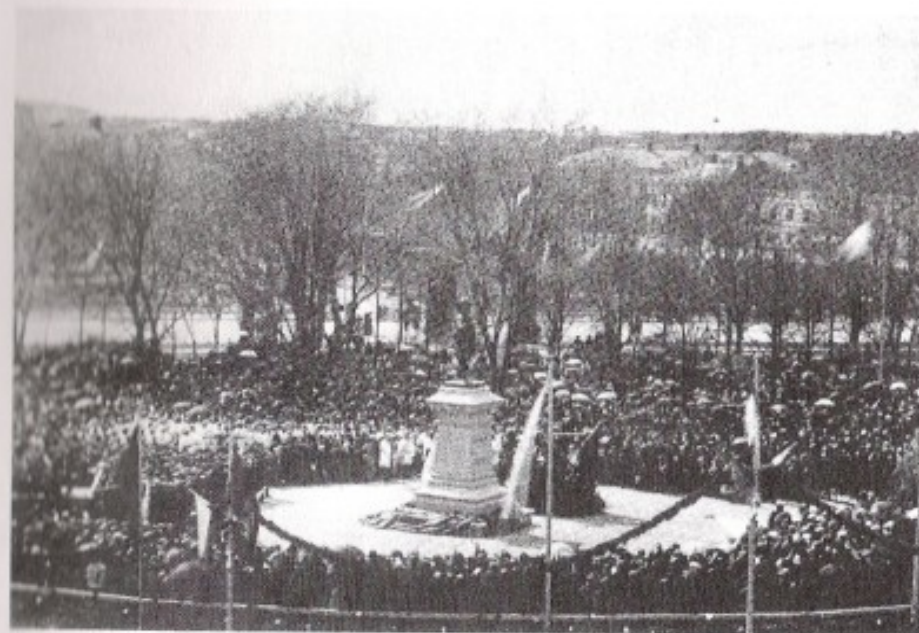
van---ra pois on, Lau-tu taas soi-ko--hon, Hur--
mä j--kun vaa--ra pois--sa on taas lau--tu soi-ko--hon, Hur--raa,

ruu e--lä--kään va--paa jouk-koim-me tää, Hur--raa! Hur--raa! Hur--raa!

Karl Rob. Malmström

VPK:n marssin sanoittaja Karl Robert Malmström, pastori, runoilija. Kauppias Anders Petter Litheniuksen sävellyksen esittivät ensimmäisen kerran kunnan laulajat 7.7.1867.

Keväällä 1887 paljastettiin Pietari Brahen patsas. Se oli kansallinen merkkitapaus. Mukana oli myös Turun VPK ja sen soittajat, jotka valkokaapuisina näkyvät keskellä patsaan takana sen vasemmalla puolella.